

W DWUDZIESTOLECIE BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ
UNIwersytetu MARII-CURIE SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

Biblioteka Główna UMCS należy do instytucji, które cały swój dorobek zawdzięczają ubiegłemu dwudziestoleciu. Powstała w roku 1944, kiedy został utworzony Uniwersytet i wraz z nim przechodziła trudne lata rozwoju.

Brak od początku odpowiedniego lokalu oraz szybko wzrastające zadania, do których trzeba było przystosowywać stosunkowo szczupły personel - oto podstawowe trudności Biblioteki.

Przebytą w ciągu dwudziestolecia drogę najlepiej ocenić można porównując rok 1944/1945 z rokiem 1954/1955 i 1964/65.

W pierwszym roku swego istnienia Biblioteka mieściła się w dwóch zaledwie pokojkach o powierzchni 36 m²; w jednym była miniaturowa czytelnia gdzie na regałach leżały podręczniki, (księgozbiór wynosił 1 800 vol.), w drugim pracował dwuosobowy personel Biblioteki.

W roku 1954/55 powierzchnia użytkowa biblioteki wynosi już 318 m²; księgozbiór 186 000 vol., a personel 28 osób.

Dziś księgozbiór Biblioteki liczy ok. 300 000 vol., Biblioteka posiada 12 oddziałów: gromadzenia, opracowania druków zwartych, opracowania druków ciągłych, udostępniania, informacji naukowej, katalogów, magazynów, zbiorów specjalnych z samodzielną sekcją starodruków, oddział bibliotek zakładowych, pracownię foto-techniczną oraz filie w dzielnicy uniwersyteckiej i samodzielną sekcję administracyjną. Ogółem pracuje w Bibliotece 58 osób, posiadających w 90% wyższe wykształcenie.

Nowy gmach Biblioteki Międzyuczelnianej w dzielnicy uniwersyteckiej buduje się w szybkim tempie. Kubatura wynosi 34 967,74 m³, powierzchnia użytkowa 9 689,51 m². Za półtora roku Biblioteka przeniesie tam swoje zbiory, by tym lepiej służyć młodzieży akademickiej i pracownikom nauki wszystkich wyższych uczelni, skupionych w tej dzielnicy.

Księgozbiór Biblioteki UMCS ma charakter ogólny; kompletowany był zależnie od potrzeb uozelni i w związku z powstającymi wydziałami. Dzięki wymianie wydawnictwa uniwersyteckiego "Annales UMCS" Biuro Wydawnictw zaopatruje od lat Bibliotekę Główną i biblioteki zakładowe w czasopisma i wydawnictwa zbiorowe instytucji naukowych nawet z najbardziej egzotycznych krajów. Obecnie Uniwersytet posiada przeszło dwa tysiące punktów wymiany na świecie, a Biblioteka Główna otrzymuje tą drogą ok. 600 tytułów czasopism rocznie; jeśli do tego dodać czasopisma importowane i krajowe -- to ogólna liczba napływających w ciągu roku tytułów wynosi 2 685. Od roku 1954 Biblioteka UMCS otrzymuje egzemplarz obowiązkowy i w ten sposób gromadzi wszystkie wydawnictwa krajowe. Obok bieżącej literatury naukowej, dzięki darom i częściowo zakupom udało się Bibliotece zgromadzić przeszło 13 000 starodruków, wśród których są cenne pozycje z historii nauk matem.-przyrodniczych. Biblioteka posiada też szereg wartościowych dziś druków XIX-wiecznych, m.in. książki dotyczące ziemi lubelskiej i terenów z nią sąsiadujących, zakupionych z księgozbioru Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyśle.

Powstały w roku 1958 Oddział zbiorów specjalnych liczy obecnie przeszło 8 000 jednostek inwentarzowych. Składają się na nie mapy, zbiory muzyczne, nieco grafiki - głównie artystów lubelskich, niewielki zbiór ekslibrisów. Najczęściej wykorzystywane są przez użytkowników zbiory płyt do nauki języków obcych, magnetofon i płyty z nagraniami muzyki klasycznej. Kilkakrotnie Biblioteka urządzała w klubie pracowników UMCS wieczory poświęcone muzyce.

Na uwagę zasługuje Pracownia fototechniczna istniejąca już od dziesięciu lat, nastawiona głównie na obsługę zakładów uniwersyteckich. Pracownia posiada nowoczesną aparaturę, dwa dokumatory, kilka aparatów fotograficznych, kilka kopiaerek i powiększalników oraz czytniki. Z roku na rok powiększa się wyposażenie pracowni i wzrasta jej usługowość.

Czytelnikami Biblioteki są głównie studenci i pracownicy nauki nie tylko naszej uozelni ale i innych szkół. W roku 1944/45 liczba czytelników wynosiła 100 osób, liczba udostępnionych woluminów. 156.

W roku 1954/55 liczba czytelników wynosiła już 1 644 osoby, liczba udostępnionych woluminów 33 044, a w roku 1964/65 liczba czytelników wynosi 2 589 osób a udostępnionych woluminów 64 981. Czytelnia ogólna posiada księgozbiór liczący przeszło 7 000 wol. Obok wydawnictw informacyjnych, jak encyklopedie polskie i zagraniczne, jest w niej duży zbiór słowników językowych i rzeczowych, komplet bibliografii oraz podręczniki akademickie różnych kierunków studiów. Coraz częściej wykorzystywana jest przez pracowników nauki wypożyczalnia międzybiblioteczna, za pośrednictwem której przychodzą książki z innych bibliotek krajowych i zagranicznych.

W trosce o studiujących zaocznie Biblioteka wysyła podręczniki do bibliotek powszechnych miast powiatowych województwa lubelskiego, a nawet do innych województw.

Studenci lubelscy mogą korzystać nie tylko z wypożyczalni w centrum miasta ale i z dodatkowej naszej wypożyczalni podręczników w domu usługowym - "Chatce Żaka" w dzielnicy uniwersyteckiej. Tam również znajduje się filia chemiczna Biblioteki, gdzie przekazuje się czasopisma specjalistyczne, by ułatwić korzystanie z nich pracownikom nauki i studentom.

Dla celów dydaktycznych Biblioteka wydawała kilkakrotnie informator dla czytelników. Co roku prowadzi się również dla studentów I roku wykłady i ćwiczenia, jak korzystać ze zbiorów bibliotecznych (tzw. "Przysposobienia biblioteczne") a dla studentów lat starszych ćwiczenia bibliograficzne.

Od roku 1953 ukazuje się kwartalny biuletyn Biblioteki, który obecnie rejestruje nowe nabytki zagraniczne oraz informuje o pracach wykonywanych w Bibliotece. Stale urządza się też wystawy z okazji ważniejszych rocznic oraz pokazy nowości wydawniczych. Nadto kilkakrotnie Biblioteka urządzała duże wystawy: z okazji 10-lecia i 15-lecia Uniwersytetu, w stuletnią rocznicę powstania styczniowego oraz z okazji sesji naukowej w Chełmie pod hasłem: "164 dni Polski Lubelskiej". Na tej sesji zapadła decyzja gromadzenia w Bibliotece UMCS wszystkich dokumentów z okresu, gdy Lublin był stolicą.

Z dokumentacji prac Uniwersytetu wykonany został w 1954 roku wykaz publikacji pracowników naukowych UMCS (praca zespołowa Biblioteki). Wykonano też bibliografię zawartości "Annales"

za lata 1946-1956, jest to praca indywidualna kontynuowana w miarę ukazywania się dalszych tomów. Zespół pracowników Biblioteki bierze udział w opracowaniu słownika pracowników książki polskiej, który ma się ukazać w 1967 r.

Kilka osób współpracując z zakładami UMCS opracowuje bibliografię pod kierunkiem specjalistów; w ten sposób powstała bibliografia logopedyczna, bibliografia dzieł Linneusza znajdujących się w Polsce, w opracowaniu jest bibliografia chromatografii polskiej i spektrometrii mas.

Ścisły kontakt z uczelnią przejawia się również w polityce gromadzenia zbiorów. Senacka Komisja Biblioteczna czuwa nad zakupem wydawnictw zagranicznych. Co roku zakłady składają również dezyderaty w zakresie podręczników akademickich.

Biblioteka opiekuje się siecią bibliotek zakładowych, których obecnie jest 56. Tylko największe z nich posiadają własnych bibliotekarzy jak np.: Instytut Matematyki, którego biblioteka liczy powyżej 10 000 vol., zakłady geografii ponad 20 000 vol., czy Zespół Katedr Historycznych ponad 12 000 vol., Katedra Literatury Polskiej przeszło 10 000 vol. Pracownicy Biblioteki Głównej często zatrudniani są w bibliotekach zakładowych celem porządkowania księgozbiorów.

Ponieważ Biblioteka Główna boryka się dotąd z trudnościami lokalowymi a czytelnia ogólna liczy tylko 70 miejsc, część zadań usługowych została przerzucona na biblioteki zakładowe, które dziś już prawie wszystkie mieszczą się w nowych lokalach w dzielnicy uniwersyteckiej i potrafiły w okresie dwudziestolecia zgromadzić zasobne księgozbiory.

Przyszłość Biblioteki zapowiada się pomyślnie. Nowy gmach budowany w oparciu o wzory zagraniczne będzie nowoczesnie wyposażony. Przewidziane są w nim obok dwóch dużych czytelni ogólnych i czytelni czasopism czytelnie specjalne dla starodruków, dla zbiorów specjalnych, sala wystawowa, sala kinowa oraz uszczelniony pokój do nagrań.

Dla studentów przewidziane są pokoje do głośnej nauki, a dla profesorów - czytelnia, czynna całą dobę, z osobnym wejściem od strony domu profesorskiego. Magazyny obłożone są na 1,5 miliona woluminów.

Przenosząc się do dzielnicy uniwersyteckiej Biblioteka rozpocznie nowy okres swego istnienia, jeszcze bardziej niż dotąd związany z uczelnią i życiem akademickim.

Maria Jesionowicz